

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

CURRICULUM ȘCOLAR

pentru

LIMBA LATINĂ

CLASA a IX-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobat prin Ordin al Ministrului

nr. /

București

2000

NOTĂ DE PREZENTARE

Prin studiul limbii latine, în clasa a IX-a se urmărește ca elevii:

1. să înțeleagă specificul limbii latine, structura și semnificația faptelor de limbă, prin raportare la limba română și la limbile moderne care prezintă interes pentru elevi;
2. să se exprime corect și nuanțat în limba română, prin cunoașterea, cu ajutorul limbii latine, a originii cuvintelor, a evoluției sensurilor și a mecanismului de formare a acestora;
3. să-și îmbogățească exprimarea personală cu neologismele de origine greco-latină, fundament al terminologiei neologice actuale;
4. să dețină informații referitoare la aspectele esențiale ale societății antice: familia, casa, școala, religia, statul, armata, literatura, științele etc.
5. să identifice elemente ale moștenirii greco-romane cu valoare creativă în contextul actual european;
6. să conștientizeze și să-și asume valorile spirituale și etice ale Antichității greco-romane în contextul identității noastre naționale;
7. să deprindă tehnica traducerii, ca instrument al muncii intelectuale;
8. să se familiarizeze cu utilizarea dicționarilor și a altor surse de informație

Programa de limba latină, clasa a IX-a, este concepută pentru profilul uman, specializarea filologie, cu 1 oră/săptămână în trunchiul comun.

Noutatea abordării constă în următoarele:

Textele cu conținut literar, istoric și științific, în progresie, și *Elementele de cultură și civilizație* sunt în proporție aproape identică; se armonizează astfel, în spirit actual, informativul și formativul, accentuându-se dominantă formativă.

- domeniul lexicului capătă o pondere sporită, explicabilă prin importanța care se acordă astăzi vocabularului neologic de origine greco-latină;
- morfologia și sintaxa se vor raporta îndeosebi la morfologia și sintaxa limbii române, avându-se în vedere și similitudinile cu limbile moderne care prezintă interes pentru elevi;
- obiectul de studiu *limba latină* este conceput interdisciplinar, excelent liant atât pentru obiectele de studiu din aria "Limba și comunicare" cât și pentru celelalte arii curriculare;
- conținutul lingvistic oferă o prezentare generală a principalelor părți de vorbire, a situațiilor lexicale și gramaticale moștenite și împrumutate în limbile moderne din limba latină, direct sau prin filieră romanică (se vor utiliza termenii "romanizare/romanizare"), precum și a confluențelor lexicale și morfosintactice ale limbii române și ale altor limbi moderne cu limba latină.

Recomandăm ca noțiunile de gramatică să fie tratate în special prin recunoaștere și exersare pe text.

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris
4. Dezvoltarea capacității de exprimare în scris
5. Dezvoltarea unor reprezentări culturale și a interesului pentru studiul limbii latine și al civilizației greco-romane

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

- 1.1 să pronunțe și să accentueze corect în limba latină
- 1.2 să înțeleagă sensul unor mesaje orale
- 1.3 să perceapă oral mărcile categoriilor gramaticale (terminații, vocale tematice, sufixe verbale etc.)

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de tipul întrebare / răspuns
- exersarea auzului pe baza unor suporturi diverse: bandă magnetică, disc, CD, emisiuni radio-TV specializate
- scurte dialoguri improvizate
- traducerea orală a unor versuri, maxime, epigrame, expresii
- exerciții de identificare a unor mărci gramaticale

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

- 2.1 să reproducă oral diverse tipuri de enunțuri
- 2.2 să-și însușească sintagme și enunțuri
- 2.3 să transforme enunțuri conform cerințelor
- 2.4 să utilizeze corect elementele lexico-gramaticale în contexte noi

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de reproducere a unor proverbe, ghicitori, epigrame
- exerciții de memorare a unor expresii, proverbe, poezii, cântece
- exerciții de substituire: singular / plural; prezent / perfect etc.
- exerciții de declinare
- exerciții de conjugare
- exerciții de completare a unor enunțuri eliptice
- exerciții de formulare a unor enunțuri cu grade de dificultate progresivă
- exerciții de combinare

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

- 3.1 să perceapă litere, grupuri de litere, sintagme și enunțuri într-un text scris
- 3.2 să identifice și să-și însușească mărcile scrise ale categoriilor gramaticale (gen, număr, caz, persoană, mod, timp)

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de citire a unor cuvinte, sintagme, enunțuri
- exerciții de sesizare a topicii limbii latine
- exerciții de analiză gramaticală
- exerciții de completare, transformare

3.3 să-și însușească regulile de scriere corectă

- exerciții de aplicare a regulilor de scriere corectă

3.4 să distingă semnificația unui text, particularitățile organizării acestuia

- exerciții de segmentare a unui text pe unități logice

- exerciții de completare

- exerciții de organizare / reorganizare a unui text conform temii latine

- exerciții de lectură a unui text literar

- exerciții de traducere **din** limba latină cu ajutorul dicționarului

- exerciții de traducere **în** limba latină cu ajutorul dicționarului

- exerciții de familiarizare cu formule epistolare, de salut etc.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare în scris

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

4.1 să reproducă texte scurte

4.2 să rețină și să aplice regulile de ortografie

4.3 să scrie corect respectând regulile gramaticale însușite

4.4 să distingă într-un text sensul unui cuvânt

4.5 să transforme enunțuri după model

4.6 să redacteze scurte enunțuri

4.7 să-și dezvolte competența de a traduce un text scris

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de scriere după dictare

- exerciții de autodictare

- exerciții de scriere corectă

- exerciții de scriere corectă pe baza unui suport nonverbal

- exerciții de declinare

- exerciții de conjugare

- exerciții de vocabular: derivare, compunere, segmentare, de explicare a evoluției sensului cuvintelor moștenite și împrumutate

- alcătuirea familiei lexicale

- exerciții de recunoaștere a unor unități lexicale de origine latină în limbile moderne studiate

- exerciții de recunoaștere a neologismelor de origine latină

- exerciții de transformare, completare, de aplicare a regulilor acordului

- exerciții de redactare a unei scrisori

- exerciții de continuare a unei narațiuni

- exerciții de imagine a unui dialog

- exerciții de traducere **din** limba latină în limba română cu ajutorul dicționarului

- exerciții de traducere **în** limba latină cu ajutorul dicționarului

5. Dezvoltarea unor reprezentări culturale și a interesului pentru studiul limbii latine și al civilizației greco-romane

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IX-a elevul va fi capabil:

- 5.1 să formuleze enunțuri pe baza unor imagini

- 5.2 să integreze informații referitoare la realități antice în contexte actuale, în limba română

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IX-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de tipul întrebare / răspuns
- exerciții de descriere a unor obiecte, persoane, scene
- exerciții de comparație, interpretare
- exerciții de traducere și interpretare în limba română a unor maxime, anecdote, fabule
- exerciții de identificare în societatea contemporană a elementelor de cultură și civilizație greco-romană incluse în conținutul tematic
- exerciții de culegere, selectare și sistematizare a informațiilor oferite de bibliografia recomandată
- exerciții sub formă de joc: cuvinte încrucișate, anagrame etc.

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Textele cu conținut literar, istoric și științific, în proză și versuri, pot fi originale sau adaptate. Acestea vor fi selectate din operele autorilor din orice epocă, respectând însă criteriul valoric.

Așadar, spre exemplu, alături de Cicero, Caesar, Titus Livius, Ovidius, Phaedrus, Martialis, Eutropius, se recomandă și operele enciclopedice ale scriitorilor latini, Vechiul și Noul Testament, precum și operele unor cărturari din Renașterea occidentală și românească.

De asemenea, în vederea unei abordări interdisciplinare, se vor avea în vedere operele unor scriitori clasici și contemporani ai literaturii universale care au valorificat motive și teme celebre ale Antichității.

Sugerăm următoarea structură tematică:

- Aspecte ale vieții publice și private: familia, școala, religia/mitologia, statul, armata, literatura, științele;
- Concepte politice și morale:
 - o democrația și formele de guvernământ
 - o calitatea de cetățean și magistraturile
 - o *virtus*
 - o *iustitia*
 - o *amicitia*
 - o *industria*
 - o *moderatia*
- Cărturari români despre originea poporului român și a limbii române:
 - o argumente pentru latinitatea limbii române
 - o mărturii istorice și geografice latine

Tematica, prezentată în texte scurte va fi însoțită de inscripții, hărți, desene, reproduceri, ilustrații și completată cu lecturi și informații în limba română.

Trunchi comun

- Texte cu caracter literar, istoric și științific în proză: fabule, epigrame, anecdote, citate celebre și proverbe, jocuri de cuvinte

CONȚINUT LINGVISTIC

Scrierea, pronunția, accentul

Substantivul

gen, număr, caz
declinările I-V

Adjectivul

clasificare
gradele de comparație ale adjectivelor
prezentarea unor adjective cu comparație neregulată, existente ca neologisme în limba română

Pronumele

prezentare generală
pronumele personal
pronumele reflexiv
pronumele posesiv
pronumele demonstrative: *hic, iste, ille*

Numeralul

numeralul cardinal (1-100)
numeralul ordinal (1-10)
cifre romane

Verbul

esse
verbe regulate, diateza activă
moduri și timpuri de la tema prezentului

Noțiuni de sintaxă a propoziției și a frazei

Regimul prepozițiilor

Valorile conjuncțiilor *ut* și *cum*

Confluențe lexicale și morfosintactice ale limbii române și ale altor limbi moderne cu limba latină

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

CURRICULUM ȘCOLAR

pentru

LIMBA LATINĂ

CLASELE a X-a – a XII-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobat prin Ordin al Ministrului
nr. /

București

2000

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezentul curriculum își propune ca pe parcursul liceului să formeze competențe, valori și atitudini care se regăsesc în următoarele aspecte ale învățării vizate de practica didactică:

- înțelegerea specificului limbii latine, a structurii și a semnificației faptelor de limbă, precum și înțelegerea specificului acestei limbi, ca expresie artistică a literaturii latine și ca purtătoare a elementelor de cultură și civilizație;
- exprimarea corectă și nuanțată în limba română, prin aprofundarea modelului limbii latine literare, prin cunoașterea originii cuvintelor, a evoluției sensurilor și a mecanismului de formare a acestora;
- îmbogățirea exprimării personale cu neologismele de origine greco-latină, fundament al terminologiei neologice actuale;
- desprinderea unor informații esențiale referitoare la istoria genurilor și speciilor literare, cu referiri la momentul originii antice a acestora și identificarea elementelor moștenirii tezaurului literar latin, cu valoare creativă în contextul literaturii universale;
- conștientizarea și asumarea valorilor spirituale, etice și estetice ale Antichității greco-romane exprimate în monumentele literaturii latine;
- identificarea elementelor moștenirii civilizației greco-romane cu valoare creativă în contextul actual european;
- exersarea și aprofundarea tehnicii traducerii, a analizei și interpretării textului latin ca instrument al muncii intelectuale.

Programa de limba latină, clasa a X-a, este concepută pentru specializarea filologie, cu o oră pe săptămână în trunchiul comun.

Studiul limbii latine se continuă după cum urmează: 2 ore pe săptămână, clasa a XI-a, 2 ore pe săptămână, clasa a XII-a - în trunchiul comun (se vor parcurge toate conținuturile, inclusiv cele marcate cu asterisc).

Morfologia și sintaxa limbii latine se vor studia în continuare comparativ cu morfologia și sintaxa limbii române, avându-se în vedere și similitudinile cu limbile moderne care prezintă interes pentru elevi.

Obiectul de studiu *limba și literatura latină* este conceput interdisciplinar, excelent liant atât pentru obiectele de studiu din aria “Limbă și comunicare” cât și pentru celelalte arii curriculare.

Conținutul lingvistic prezintă situații lexicale și gramaticale moștenite și împrumutate în limbile moderne din limba latină, direct sau prin filieră romanică, precum și afinități lexicale și morfo-sintactice ale limbii române și ale altor limbi moderne cu limba latină.

Conținuturile vor avea în vedere conștientizarea de către elevi a vechilor culturi.

Demersurile didactice vor avea în vedere specificul pedagogiei Waldorf integrând studiul limbii latine într-un orizont cultural european.

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea contribuției limbii latine și a civilizației antice la constituirea fondului european comun al societății contemporane
- Dezvoltarea gândirii autonome, reflexive și critice prin receptarea și valorificarea textelor în limba latină
- Reflecția valorică având ca obiect modele comportamentale și “locuri comune” ale lumii antice
- Reflecția culturală: opere fundamentale ale culturii clasice

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine
2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

CLASA A X-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

	Conținuturi
Vocabular	
1.1 descoperirea, prin raportare la context, și/sau cu ajutorul dicționarului, a semnificației unităților lexicale din sfera istoriei și literaturii	- proză istorică și literară, fabula și epigrama;
1.2 recunoașterea etimonului latin al neologismului din terminologia literară, istorică, juridică în scopul utilizării adecvate a lexicului neologic	- proza istorică; - texte juridice; - texte literare în versuri;
Morfo-sintaxa	
1.3 recunoașterea și exersarea pe texte în proză și în versuri a elementelor de morfologie achiziționate anterior, reluate, completate și sistematizate	- noțiuni de morfologie dobândite în clasa a IX-a, completate cu: - adjectivul – comparația neregulată - pronumele demonstrativ, nehotărât - numeralul cardinal: <u>mille</u> - verbul: verbe regulate, diateza pasivă; - moduri și timpuri din tema supinului; - modurile și timpurile verbelor neregulate: <u>esse</u> și compuşii; <u>ire</u> și compuşii; <u>ferre</u> și compuşii; <u>fieri</u> , <u>velle</u> ;
1.4 recunoașterea și exersarea în context (prin completare, transformare, contragere, expandare) a valorilor sintactice ale cazurilor	- valorile fundamentale ale cazurilor;
1.5 recunoașterea în context a raporturilor de coordonare și subordonare la nivelul frazei	- propoziții principale/secundare; - propoziții regente/subordonate; - noțiuni fundamentale de sintaxa frazei; - elemente specifice ale sintaxei frazei latine: - subordonatele relative; - subordonatele participiale relative și absolute; - subordonatele infinitivale (Ac. +Inf., Nom.+Inf.);

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

	Conținuturi
2.1 identificarea modelului multinațional european în mișcarea populațiilor, în instituția antică a războiului și în organizarea militară romană	- proza istorică din latina clasică (Caesar, Sallustius)

2.2	identificarea și aprofundarea surselor antice ale textelor de frontieră care îmbină conținuturi diverse (reportaj de război și documentul istoric, informație geografică și etnografică)	-	Caesar, <i>De Bello Gallico</i> , operă de sinteză: reportaj, note de călătorie, roman istoric și document de propagandă electorală
2.3	sesizarea raportului obiectiv/subiectiv într-un text narativ	-	Caesar – autor și personaj
2.4	sesizarea unor aspecte socio-politice caracteristice epocilor de tranziție și identificarea rolului marilor personalități politice și militare	-	proza istorică;
2.5	identificarea modelelor antice ale unor genuri și specii prin compararea acestora cu variantele literare ulterioare din literatura universală	-	portretul și discursul (Caesar, Sallustius, Cornelius Nepos);
		-	raportul specific <u>civis</u> - <u>civitas</u>
		-	proza narativă istorică;
		-	literatura de frontieră (Caesar);
		-	comedia: sursele comicului; personajul (Plautus);
		-	caracterul dramatic (fabulă, epigramă);
		-	caracterul satiric și mesajul moral (fabulă și epigramă).

CLASA A XI-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

Conținuturi

Vocabular		
1.1	identificarea vocabularului specific limbajului literar, filozofic și retoric	- Cicero, Seneca, *Petronius
1.2	folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor literaturii, istoriei, filozofiei, elocinței prin recunoașterea etimonului latin al neologismului	- proza latină cu caracter istoric, filozofic și retoric: Cicero, Titus Livius, Seneca, Tacitus;
Morfo-sintaxa		
1.3	analiza părților de vorbire și exersarea lor pe textul literar latin	- noțiuni morfologice reactualizate;
1.4	identificarea valorii sintactice a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei și exersarea acestora	- noțiuni de sintaxă a cazurilor reactualizate; - elemente de sintaxă a frazei (completare): - completivele; - circumstanțialele; - consecutio temporum; - gerunzialele și gerundivalele; - stilul direct și indirect;
1.5	identificarea unor mărci ale discursului juridic și filozofic și diferențierea între diferitele tipuri de discurs	- Cicero;
1.6	recunoașterea unor elemente lexicale și morfo-sintactice care produc diferențieri stilistice	- Cicero și Tacitus;
1.7	realizarea schemei metrice a unui text prin identificarea elementelor morfologice cu rol în prozodie	- desinențe cazuale nominale (nominativ și acuzativ, singular, declinarea I), pronominale (genitiv, singular <u>-ius</u>), sufixe verbale (<u>-ba-</u> , <u>-isse-</u>) etc.
1.8	scandarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație	- reguli de metrică și prozodie - picior metric, accent, cezură, dactil, troheu, hexametru, distih elegiac

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

Conținuturi

2.1	analiza și interpretarea unor texte istorico-literare prin prisma reflecției personale asupra relațiilor și a instituțiilor politice și culturale ale Romei	- Cicero; - *Titus Livius, - Tacitus,
2.2	identificarea elementelor definiției pentru arta discursului și a compoziției în modelele latine	- Cicero, - Titus Livius, - Tacitus,
2.3	delimitarea între ficțiune și realitate în romanul latin	- Petronius, *Apuleius

2.4 identificarea unor trăsături specifice gândirii socio-politice și filozofice romane, manifestate în principalele orientări filozofice antice	- curente filozofice: epicureism, stoicism, scepticismul Noii Academii - reprezentanți: Cicero, Seneca, Petronius;
2.5 recunoașterea mărcilor estetice ale unor genuri și specii literare antice, abordate în evoluția lor istorică	- discursul (oratio) – Cicero; - analele și istoria națională (Annales, Historiae) – Tacitus, Titus Livius;
2.6 recunoașterea și interpretarea semnificațiilor multiple ale mitului în poezia latină și a reverberațiilor acestuia în literatură, în plastică și în muzică	- poemul mitologic – Ovidius;

CLASA A XII-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

		Conținuturi
Vocabular		
1.1	identificarea trăsăturilor specifice stilurilor diferiților poeți latini	- analiză lexicală: arhaisme poetice, vocabular filozofic, influența vocabularului grecesc etc. pe texte din autorii antici; - *Lucretius, Catullus, Vergilius, Horatius, Ovidius; - autori ai literaturii creștine;
1.2	identificarea etimonului latin din terminologia poetică	
1.3	utilizarea neologismelor din etimon latin într-o exprimare literară elevată	
Morfo-sintaxa		
1.4	identificarea unor particularități morfologice cu funcție stilistică în textele poetice	- singularul poetic - pluralul poetic - forme arhaice (genitiv singular <u>-ai</u> , acuzativ plural <u>-is</u> , genitiv plural <u>-um</u>) - dativul poetic (de direcție) etc. - figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachiologia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rejetul etc.
1.5	recunoașterea specificului de topică a textului poetic	- reguli de metrică și prozodie - distih elegiac
1.6	recitarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație	

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

		Conținuturi
2.1	demonstrarea valorii de model a capodoperelor poeziei latine în literatura universală	- *poem didactic (Lucretius, Vergilius); - epepeea națională (Vergilius); - satira (Horatius); - elegia (Catullus, Ovidius); - *oda (Horatius); - imnul religios (poeți creștini); - arte poetice – Horatius; Boileau
2.2	identificarea influențelor de doctrină literară asupra evoluției literaturii universale	
2.3	identificarea trăsăturilor specifice ale unor universuri poetice singulare în lirica latină	- Catullus;
2.4	recunoașterea unor teme și motive poetice a căror sursă o reprezintă poezia clasică latină, analiza stilistică și interpretarea acestora	- Tema întemeierii cetății și destinul etern al Romei, poetul în cetate, iubirea, prietenii; - motive: <u>fortuna labilis</u> , <u>fugit irreparabile tempus</u> , <u>est modus in rebus</u> , <u>Carpe diem!</u> - *satiră, meditație satirică – Horatius;
2.5	identificarea și compararea unor elemente de mentalitate și de morală practică, specifice Romei antice, în poezia satirică latină	
2.6	identificarea elementelor de continuitate și de specific ale prozei și poeziei creștine ca etapă distinctă în istoria literaturii latine	- prozatori creștini: Sfântul Augustin - poeți creștini: Prudentius Clemens
2.7	identificarea elementelor caracteristice modelului uman antic	

SUGESTII METODOLOGICE

Exemple de activități de învățare

Vocabular:

- exerciții de identificare a cuvintelor latinești derivate (sufixe, prefixe, prefixe neologice: ante, anti, trans, post, ultra etc.), compuse (prin sudare, alăturare, cu elemente de compunere de origine greacă) de recunoaștere a lexicului de origine greacă, a arhaismelor;
- exerciții de identificare, comparare, completare, selectare a sinonimelor, antonimelor, omonimelor, a cuvintelor polisemantice, a diminutivelor, a paronimelor;
- exerciții de valorificare a posibilităților de expresie a limbii latine, de identificare a unui limbaj specializat specific domeniilor culturale studiate, de utilizare a lexicului neologic în exprimarea personală.

Morfo-sintaxă:

- exerciții de traducere **din** și **în** limba latină
- exerciții de analiză morfologică a părților de vorbire
- exerciții de completare, transformare, de contragere și expandare, de analiză sintactică a părților de propoziție și a frazei
- exerciții de sesizare a topicii latine, de organizare și reorganizarea topicii latine într-un text dat
- exerciții de transcriere a structurii metrice de scandare, recitare

La clasa a X-a pentru competența 1.4 se recomandă următoarele conținuturi: genitivul de apartenență și genitivul partitiv, dativul de atribuire, acuzativul de direcție și acuzativul obiect direct, ablativul separativ, instrumental și locativ.

Reprezentări culturale

- exerciții de analiză și interpretare, de observare prin analogie, prin comparare, prin discriminare a unor fenomene culturale
- exerciții de identificare a registrului stilistic specific scriiturii unor autori diferiți
- exerciții de identificare a unor procedee de expresivitate artistică în texte poetice
- exerciții de identificare a unor valori etice în literatura latină
- exerciții de recunoaștere a unor motive și teme în literatura universală și în alte domenii culturale actuale

La clasa a X-a, rămâne la latitudinea profesorului, în funcție de nivelul clasei, studiul unor texte din Suetonius pentru construirea competenței 2.4.
În textele versificate se vor marca accentele.
Profesorul va insista pe valorile morale, culturale și umane antice și pe evoluția acestora de-a lungul istoriei culturii europene.

Recomandări pentru autori din literatura universală (studiu comparativ)

Clasa a X-a

Competența 2.5

- Plautus ► Molière, Lope de Vega, Shakespeare
- Phaedrus ► Esop (Esopia), La Fontaine, Gr. Alexandrescu
- Martialis ► Lessing, Goethe, Schiller, Minulescu
- Caesar ► Montaigne, D. Cantemir, D. Golescu

Clasa a XI-a

Competențele 1.6, 2.3 și 2.5

- Cicero ► Quintilianus, B. Delavrancea, N. Titulescu, N. Iorga
- Competențele 2.1 și 2.5
- Titus Livius, Tacitus ► Herodot, Tucidide, N. Iorga

Competențele 2.3 și 2.4

- Petronius, Apuleius ► Cervantes, D. Cantemir

Clasa a XII-a

Competența 2.1

- Lucretius, Vergilius ► Hesiod, Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie
- Vergilius ► Dante, Milton (influențe)
- Vergilius ► Homer, Lucanus, Ariosto, Tasso, I.B. Deleanu; Alexandria

Competențele 2.1, 2.2, 2.5 și 2.6

- Horatius ► Boileau, Milton, Lessing, Gr. Alexandrescu, M. Eminescu etc.

Competențele 2.3 și 2.5

- Catullus, Ovidius ► Petrarca, Baudelaire, Goethe, M. Eminescu etc.

Competența 2.4

- Ovidius ► V. Alecsandri, B. Shaw, Goethe etc.